

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 3ης Ιουνίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Διακινούμενοι εργαζόμενοι – Κοινωνική ασφάλιση – Εφαρμοστέα νομοθεσία – Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 – Άρθρο 12, παράγραφος 1 – Απόσπαση – Προσωρινώς απασχολούμενοι – Κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 – Άρθρο 14, παράγραφος 2 – Πιστοποιητικό Α 1 – Προσδιορισμός του κράτους μέλους στο οποίο ο εργοδότης ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές του – Έννοια των “[ουσιωδών] δραστηριοτήτων, πέραν των δραστηριοτήτων καθαρά εσωτερικής διαχείρισης” – Μη διάθεση προσωρινώς απασχολούμενων στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο εργοδότης»

Στην υπόθεση C-784/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Administrativen sad – Varna (διοικητικό δικαστήριο Βάρνας, Βουλγαρία) με απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Οκτωβρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

«TEAM POWER EUROPE» FOOD

κατά

Direktor na Teritorialna direksia na Natsionalna agentsia za prihodite – Varna

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, J.-C. Bonichot, Μ. Βηλαρά, E. Regan (εισηγητή), Μ. Pešič, L. Bay Larsen, N. Piçarra και Α. Kumin, προέδρους τμήματος, T. von Danwitz, C. Toader, Μ. Safjan, L. S. Rossi, I. Jarukaitis και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Μ. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: Μ. Aleksejev, προϊστάμενος μονάδας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 13ης Οκτωβρίου 2020,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η «TEAM POWER EUROPE» ΕΟΟΔ, εκπροσωπούμενη από την K. Todorova, advokat, και τον T. Höhn, Rechtsanwalt,
- η Βουλγαρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. Petranova, T. Tsingileva και T. Mitova,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την L. Van den Broeck και τους S. Baeyens και B. De Pauw,
- η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Grünberg,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Mosser, A. Desjonquères και E. de Moustier,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Siwek-Ślusarek και D. Lutostańska, και τον B. Majczyna,
- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. Pere,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον D. Martin και την Y. G. Marinova,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Δεκεμβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2009, L 284, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της «TEAM POWER EUROPE» ΕΟΟΔ (στο εξής «Team Power Europe»), εταιρίας που έχει συσταθεί σύμφωνα με το βουλγαρικό δίκαιο με έδρα τη Βάρνα (Βουλγαρία), και του direktor na Teritorialna direktsia na Natsionalna agentsia za prihodite – Varna (διευθυντή της περιφερειακής διεύθυνσης της εθνικής υπηρεσίας δημοσίων εσόδων Βάρνας, Βουλγαρία, στο εξής: διευθυντής), σχετικά με την άρνηση του τελευταίου να χορηγήσει πιστοποιητικό με το οποίο να βεβαιώνεται ότι η βουλγαρική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης έχει εφαρμογή σε προσωρινώς απασχολούμενο ο οποίος απασχολείται από την εταιρία αυτή κατά την περίοδο κατά την οποία έχει τεθεί στη διάθεση έμμεσου εργοδότη εγκατεστημένου στη Γερμανία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 883/2004

- 3 Ο κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 200, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) 465/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012 (ΕΕ 2012, L 149, σ. 4) (στο εξής: κανονισμός 883/2004), κατάργησε, από 1ης Μαΐου 2010, τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως είχε τροποποιηθεί και ενημερωθεί από τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, p. 1) (στο εξής: κανονισμός 1408/71).
- 4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1 και 45 του κανονισμού 883/2004 έχουν ως εξής:
- «(1) Οι κανόνες συντονισμού των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας εγγράφονται στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και θα πρέπει να συμβάλλουν στη βελτίωση του επιπέδου της ζωής τους και των συνθηκών εργασίας τους.
- [...]
- (45) Δεδομένου ότι ο στόχος της προβλεπόμενης δράσης, εν άλλους, μέτρα συντονισμού προκειμένου να διασφαλίζεται ότι το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων μπορεί να ασκείται αποτελεσματικά, δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύναται, συνεπώς, λόγω του μεγέθους και των αποτελεσμάτων της εν λόγω δράσης, να επιτευχθεί καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να λάβει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία ορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης. [...]

- 5 Το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού, το οποίο τιτλοφορείται «Προσωπικό πεδίο εφαρμογής» και περιλαμβάνεται στον τίτλο I, ο οποίος επιγράφεται «Γενικές διατάξεις», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στους υπηκόους κράτους μέλους, τους ανιθαγενείς και τους πρόσφυγες που κατοικούν σε κράτος μέλος και υπάγονται ή είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων κρατών μελών καθώς και στα μέλη της οικογένειάς τους και στους επιζώντες τους.»

- 6 Ο τίτλος II του εν λόγω κανονισμού, ο οποίος επιγράφεται «Προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας», περιλαμβάνει τα άρθρα 11 έως 16.

- 7 Το άρθρο 11 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Γενικοί κανόνες», ορίζει τα εξής:

«1. Τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός υπάγονται στη νομοθεσία ενός και μόνον κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τον παρόντα τίτλο.

[...]

3. Με την επιφύλαξη των άρθρων 12 έως 16:

α) το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα σε κράτος μέλος, υπάγεται στη νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους·

[...]».

8 Το άρθρο 12 του κανονισμού 883/2004, το οποίο επιγράφεται «Ειδικοί κανόνες», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα σε κράτος μέλος για λογαριασμό εργοδότη ο οποίος ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές του εκεί και το οποίο έχει αποσπαστεί από τον εν λόγω εργοδότη σε άλλο κράτος μέλος για να εκτελέσει εργασία για λογαριασμό του εν λόγω εργοδότη, εξακολουθεί να υπάγεται στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, υπό τον όρο ότι η προβλεπόμενη διάρκεια της εργασίας δεν υπερβαίνει τους 24 μήνες και ότι το πρόσωπο αυτό δεν έχει αποσταλεί σε αντικατάσταση άλλου αποσπασμένου.»

9 Η διάταξη αυτή αντικατέστησε το άρθρο 14, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, κατά το οποίο «το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος ενός κράτους μέλους σε επιχείρηση, στην οποία κανονικά υπάγεται και η οποία τον αποσπά στο έδαφος άλλου κράτους μέλους προς εκτέλεση εργασίας για λογαριασμό της, εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, υπό τον όρο ότι η προβλεπόμενη διάρκεια της εργασίας αυτής δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες και ότι δεν αποστέλλεται σε αντικατάσταση άλλου προσώπου του οποίου έληξε η περίοδος αποσπάσεως».

Ο κανονισμός 987/2009

10 Ο τίτλος II του κανονισμού 987/2009, ο οποίος επιγράφεται «Καθορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας», περιέχει τα άρθρα 14 έως 21.

11 Το άρθρο 14 του κανονισμού, τιτλοφορούμενο «Διευκρινίσεις σχετικά με τα άρθρα 12 και 13 του [κανονισμού 883/2004]», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Για την εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 1, του [κανονισμού 883/2004], η φράση “ο οποίος ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές του εκεί” αναφέρεται σε εργοδότη που ασκεί συνήθως [ουσιώδεις] δραστηρι[ότητες], πέραν των δραστηριοτήτων καθαρά εσωτερικής διαχείρισης, στην επικράτεια του κράτους μέλους όπου έχει την έδρα του. Αυτό αποφασίζεται αφού ληφθούν υπόψη όλα τα κριτήρια που χαρακτηρίζουν τις δραστηριότητες της εν λόγω επιχείρησης· τα σχετικά κριτήρια πρέπει να είναι ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε εργοδότη και την πραγματική φύση των ασκούμενων δραστηριοτήτων.»

12 Το άρθρο 19 του κανονισμού 987/2009, το οποίο φέρει τον τίτλο «Παροχή πληροφοριών στους ενδιαφερομένους και στους εργοδότες», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου ή του εργοδότη, ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου είναι εφαρμοστέα δυνάμει διατάξεως του τίτλου II του [κανονισμού 883/2004], βεβαιώνει ότι αυτή η νομοθεσία είναι εφαρμοστέα και αναφέρει, αν συντρέχει σχετική περίπτωση, έως ποια ημερομηνία και υπό ποιους όρους.»

13 Η βεβαίωση αυτή παρέχεται υπό τη μορφή του λεγόμενου «πιστοποιητικού A 1».

Η οδηγία 2008/104/EK

- 14 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2008/104/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, περί της εργασίας μέσω εταιρείας προσωρινής απασχόλησης (ΕΕ 2008, L 327, σ. 9), προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

β) “εταιρεία προσωρινής απασχόλησης”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, συνάπτει συμβάσεις εργασίας ή σχέσεις εξαρτημένης εργασίας με προσωρινά απασχολούμενους, με σκοπό να τους τοποθετεί σε έμμεσους εργοδότες για να εργασθούν προσωρινά υπό την επίβλεψη και τη διεύθυνσή τους·

γ) “προσωρινά απασχολούμενος”: ο εργαζόμενος ο οποίος έχει σύμβαση εργασίας ή σχέση εξαρτημένης εργασίας με εταιρεία προσωρινής απασχόλησης, προκειμένου να τοποθετηθεί σε έμμεσο εργοδότη για να εργασθεί προσωρινά υπό την επίβλεψη και τη διεύθυνσή του·

[...]».

Το βουλγαρικό δίκαιο

- 15 Το άρθρο 107ρ του Kodeks na truda (εργατικού κώδικα) ορίζει τα εξής:

«(1) Στη σύμβαση εργασίας που συνάπτεται με επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης πρέπει να προβλέπεται ότι ο εργαζόμενος θα αποσταλεί σε έμμεσο εργοδότη προκειμένου να εργαστεί προσωρινώς σε αυτόν υπό την επίβλεψη και τη διεύθυνσή του.

[...]

(7) Κατόπιν καταχωρίσεώς τους στην υπηρεσία απασχόλησης (Agentsia po zaetostta), οι επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης ασκούν τη δραστηριότητά τους σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θεσπίζει ο νόμος για την προώθηση της απασχόλησης (zakon za nasarchvane na zaetostta).»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 16 Η Team Power Europe είναι επιχείρηση εγγεγραμμένη στο εμπορικό μητρώο της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας από τις 22 Μαΐου 2017, έχοντας ως εταιρικό σκοπό την άσκηση δραστηριότητας προσωρινής απασχόλησης και μεσιτείας για την αναζήτηση εργασίας στο κράτος μέλος αυτό και σε άλλες χώρες.
- 17 Η ως άνω επιχείρηση είναι εγγεγραμμένη στη βουλγαρική υπηρεσία απασχόλησης ως επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης, σύμφωνα με τη βεβαίωση που χορηγεί το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Πολιτικής, και διαθέτει επίσημη άδεια διάθεσης προσωπικού στη Γερμανία, δυνάμει αδειοδότησης από την Agentur für Arbeit Düsseldorf (τοπική υπηρεσία απασχόλησης Ντίσελντορφ, Γερμανία), η οποία υπάγεται στην Bundesagentur für Arbeit (ομοσπονδιακή υπηρεσία απασχόλησης, Γερμανία).

- 18 Στις 8 Οκτωβρίου 2018, η Team Power Europe συνήψε με Βούλγαρο υπήκοο σύμβαση εργασίας δυνάμει της οποίας αυτός τέθηκε στη διάθεση έμμεσου εργοδότη εγκατεστημένου στη Γερμανία. Στην επιστολή ανάθεσης καθηκόντων της ίδιας ημερομηνίας διευκρινιζόταν ότι ο ενδιαφερόμενος θα εκτελούσε την εργασία του υπό τη διεύθυνση και την επίβλεψη του έμμεσου εργοδότη κατά το χρονικό διάστημα από τις 15 Οκτωβρίου έως τις 21 Δεκεμβρίου 2018.
- 19 Στις 9 Μαΐου 2019, η Team Power Europe υπέβαλε στην υπηρεσία εσόδων της Teritorialna direktsiya Varna na Natsionalna agentsia za prihodite (περιφερειακή διεύθυνση Βάρνας της εθνικής υπηρεσίας δημοσίων εσόδων, Βουλγαρία) αίτηση για τη χορήγηση πιστοποιητικού Α 1 με το οποίο να βεβαιώνεται ότι κατά την περίοδο που τέθηκε στη διάθεση του έμμεσου εργοδότη ο εργαζόμενος υπαγόταν στη βουλγαρική νομοθεσία.
- 20 Με απόφαση της 30ής Μαΐου 2019, η υπηρεσία αυτή απέρριψε την αίτηση για τον λόγο ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004. Συγκεκριμένα, έκρινε, αφενός, ότι η άμεση σχέση μεταξύ της Team Power Europe και του εν λόγω εργαζομένου δεν εξακολούθησε να υφίσταται και, αφετέρου, ότι η επιχείρηση αυτή δεν ασκούσε ουσιώδη δραστηριότητα στη βουλγαρική επικράτεια.
- 21 Για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό ως προς το τελευταίο σημείο, η υπηρεσία στηρίχθηκε σε διάφορα στοιχεία. Πρώτον, η σύμβαση μεταξύ της Team Power Europe και του επίμαχου έμμεσου εργοδότη συνήφθη σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τους όρους του γερμανικού δικαίου. Δεύτερον, η Team Power Europe μνημονεύθηκε στη σύμβαση αυτή όχι βάσει της εγγραφής της στη βουλγαρική υπηρεσία απασχόλησης, αλλά βάσει της χορηγηθείσας από τις αρμόδιες γερμανικές αρχές άδειας διάθεσης προσωπικού. Τρίτον, η Team Power Europe δεν απασχόλησε, εκτός από το διοικητικό και το διευθυντικό προσωπικό, εργαζόμενους στη βουλγαρική επικράτεια. Τέταρτον, το σύνολο του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η Team Power Europe προήλθε από τις δραστηριότητες που ασκούσαν οι προσωρινώς απασχολούμενοι που τέθηκαν στη διάθεση εργοδοτών στη Γερμανία. Πέμπτον, η Team Power Europe δήλωσε για τους σκοπούς του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) μόνον παροχές υπηρεσιών των οποίων ο τόπος εκπλήρωσης βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένη. Τέλος, έκτον, δεν υποβλήθηκε καμία σύμβαση με επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητα στη βουλγαρική επικράτεια και δεν παρασχέθηκε καμία υπηρεσία προσωρινής απασχόλησης εντός της επικράτειας αυτής.
- 22 Με απόφαση της 11ης Ιουνίου 2019, ο διευθυντής απέρριψε τη διοικητική ένσταση που άσκησε η Team Power Europe κατά της απόφασης της υπηρεσίας εσόδων της 30ής Μαΐου 2019.
- 23 Κατόπιν αυτού, η Team Power Europe άσκησε προσφυγή ενώπιον του Administrativen sad – Varna (διοικητικού δικαστηρίου Βάρνας, Βουλγαρία) ζητώντας την ακύρωση της απόφασης του διευθυντή.
- 24 Προς στήριξη της ως άνω προσφυγής, η Team Power Europe προβάλλει ότι ο εργαζόμενος περί του οποίου πρόκειται στην κύρια δίκη ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 και πληρούσε τις προϋποθέσεις από τις οποίες η διάταξη αυτή εξαρτά τη χορήγηση πιστοποιητικού Α 1. Ειδικότερα, ως προς το ζήτημα του κατά πόσον ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές της στη Βουλγαρία, η Team Power Europe προβάλλει ότι πραγματοποιεί εντός της Βουλγαρίας ουσιώδεις δραστηριότητες επιλογής, πρόσληψης και ασφάλισης στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης προσωρινά απασχολούμενων. Η δραστηριότητα αυτή δεν μπορεί να εξομοιωθεί με την εκπλήρωση αμιγώς εσωτερικών διοικητικών καθηκόντων.

- Εξάλλου, το γεγονός ότι ο κύκλος εργασιών της προέρχεται από τη διενέργεια συναλλαγών με έμμεσους εργοδότες εγκατεστημένους σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένη δεν σημαίνει ότι ασκεί τις δραστηριότητές της εκτός του κράτους μέλους αυτού.
- 25 Ο διευθυντής υποστηρίζει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση δεν εμπίπτει στο άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού. Συναφώς, ο διευθυντής υπογραμμίζει, ιδίως, ότι η Team Power Europe απασχολεί στη Βουλγαρία μόνο διοικητικό και διευθυντικό προσωπικό, ότι όλα τα έσοδα της επιχείρησης αυτής προέρχονται από μισθωτές δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στη Γερμανία και ότι η εν λόγω επιχείρηση δήλωσε ΦΠΑ μόνο για την παροχή υπηρεσιών με τόπο εκτέλεσης το τελευταίο αυτό κράτος μέλος.
- 26 Το Administrativen sad – Varna (διοικητικό δικαστήριο Βάρνας), το οποίο αποφαινεται σε τελευταίο βαθμό σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, διαπιστώνει ότι οι διάδικοι της κύριας δίκης διαφωνούν, ειδικότερα, ως προς το ζήτημα αν η Team Power Europe ασκεί ουσιώδη δραστηριότητα εντός της Βουλγαρίας, δεδομένου ότι από την τήρηση της ως άνω απαίτησης εξαρτάται κατά πόσον έχει εφαρμογή στην υπόθεση αυτή το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004. Η ίδια η νομολογία του ως άνω δικαστηρίου περιλαμβάνει, αναλόγως των δικαστικών σχηματισμών, αποκλίνουσες αποφάσεις όσον αφορά την ερμηνεία της εν λόγω απαίτησης, όπως αυτή εξειδικεύεται στο άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009. Η απόκλιση αφορά, ειδικότερα, τα κατάλληλα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί αν μια επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης ασκεί συνήθως «[ουσιώδεις] δραστηρι[ότητες]» εντός του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένη, κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης.
- 27 Σύμφωνα με ένα πρώτο νομολογιακό ρεύμα, επιχείρηση που βρίσκεται στην κατάσταση της Team Power Europe πρέπει να θεωρείται ότι ασκεί τέτοιες δραστηριότητες στη Βουλγαρία. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες επιλογής, πρόσληψης και διάθεσης προσωρινώς απασχολούμενων, οι οποίες συνιστούν τις κύριες δραστηριότητες μιας επιχείρησης προσωρινής απασχόλησης, ασκούνται στο κράτος μέλος αυτό. Περαιτέρω, στη Βουλγαρία συνάπτονται, σύμφωνα με το βουλγαρικό δίκαιο, οι συμβάσεις εργασίας μεταξύ της επιχείρησης αυτής και των εργαζομένων της. Οι συμβάσεις μεταξύ της επιχείρησης προσωρινής απασχόλησης και των έμμεσων εργοδοτών που χρησιμοποιούν τους εν λόγω εργαζόμενους συνάπτονται επίσης στη Βουλγαρία. Επιπλέον, η εν λόγω επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης προσωπικού εισπράττει το σύνολο των εσόδων της στη Βουλγαρία, μολονότι ο κύκλος εργασιών προέρχεται από συναλλαγές με έμμεσους εργοδότες εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη. Εξάλλου, η επιχείρηση είναι καταχωρισμένη ως εμπορική εταιρία και είναι εγγεγραμμένη στο μητρώο ΦΠΑ, σύμφωνα με τη βουλγαρική νομοθεσία.
- 28 Σύμφωνα με ένα δεύτερο νομολογιακό ρεύμα, επιχείρηση που βρίσκεται στην κατάσταση της Team Power Europe δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκεί συνήθως ουσιώδη δραστηριότητα στη Βουλγαρία. Συγκεκριμένα, μια τέτοια επιχείρηση, ακόμη και αν έχει την έδρα και τη διοίκησή της στη Βουλγαρία, απασχολεί στο κράτος μέλος αυτό μόνον διοικητικό και διευθυντικό προσωπικό, πράγμα που αρκεί για να αποκλειστεί η εφαρμογή των κανόνων του δικαίου της Ένωσης περί αποσπάσεως. Επιπλέον, όλοι οι εν λόγω προσωρινώς απασχολούμενοι προσλήφθηκαν για να τεθούν στη διάθεση έμμεσων εργοδοτών εγκατεστημένων στη Γερμανία, δεδομένου ότι η Team Power Europe δεν παρείχε καμία υπηρεσία προσωρινής απασχόλησης στη Βουλγαρία κατά την περίοδο από τις 22 Μαΐου 2017 έως τις 29 Μαΐου 2019. Ως αποτέλεσμα, το σύνολο των εσόδων και του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η επιχείρηση κατά τη διάρκεια της περιόδου

αυτής προέρχεται αποκλειστικά από δραστηριότητες στη Γερμανία. Εξάλλου, οι συμβάσεις που συνήφθησαν με τους έμμεσους εργοδότες διέπονται από το γερμανικό δίκαιο και εκτελούνται στη Γερμανία.

- 29 Κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, η νομολογία του Δικαστηρίου που απορρέει από τις αποφάσεις της 17ης Δεκεμβρίου 1970, *Manpower* (35/70, EU:C:1970:120), και της 10ης Φεβρουαρίου 2000, *FTS* (C-202/97, EU:C:2000:75), δεν παρέχει τη δυνατότητα να επιλεγεί η μία ή η άλλη από τις εν λόγω νομολογιακές τάσεις και, ειδικότερα, να δοθεί απάντηση στο ερώτημα κατά πόσον, λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που διατύπωσε το Δικαστήριο στις σκέψεις 42 έως 45 της τελευταίας απόφασης, η τήρηση του κανόνα του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, ο οποίος εξειδικεύεται στο άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 και κατά τον οποίο ο εργοδότης πρέπει να ασκεί συνήθως ουσιώδεις δραστηριότητες, πέραν των δραστηριοτήτων καθαρά εσωτερικής διαχείρισης, στην επικράτεια του κράτους μέλους όπου έχει την έδρα του, προϋποθέτει ότι η επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης ασκεί ουσιώδες μέρος της δραστηριότητας διάθεσης προσωρινά απασχολούμενων προς εξυπηρέτηση έμμεσων εργοδοτών που είναι εγκατεστημένοι και λειτουργούν στο ίδιο κράτος μέλος με εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένη η ίδια ή εάν αρκεί μόνον να είναι καταχωρισμένη στο κράτος μέλος αυτό και να συνάπτει σε αυτό συμβάσεις εργασίας για τη διάθεση εργαζομένων σε έμμεσους εργοδότες εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη.
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, το *Administrativen sad – Varna* (διοικητικό δικαστήριο Βάρνας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 [...] την έννοια ότι, για να μπορεί να θεωρηθεί ότι μια επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης προσωπικού ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές της στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένη, πρέπει σημαντικό μέρος της δραστηριότητας διάθεσης προσωπικού να ασκείται προς εξυπηρέτηση έμμεσων εργοδοτών εγκατεστημένων στο ίδιο κράτος μέλος;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 31 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 έχει την έννοια ότι μια επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης εγκατεστημένη σε κράτος μέλος πρέπει, προκειμένου να θεωρηθεί ότι «ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές [της]», κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, στο κράτος μέλος αυτό, να ασκεί σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων διάθεσης προσωρινώς απασχολούμενων προς εξυπηρέτηση έμμεσων εργοδοτών οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι και ασκούν τις δραστηριότητές τους στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους.
- 32 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι διατάξεις του τίτλου II του κανονισμού 883/2004, στις οποίες περιλαμβάνεται το άρθρο 12 του κανονισμού, αποτελούν, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, πλήρες και ομοιόμορφο σύστημα κανόνων σύγκρουσης νόμων. Συγκεκριμένα, σκοπός των εν λόγω διατάξεων δεν είναι μόνον η αποφυγή της ταυτόχρονης εφαρμογής περισσότερων εθνικών νομοθεσιών και των εντεύθεν δυνάμενων να προκύψουν περιπλοκών, αλλά και η αποφυγή του ενδεχομένου τα εμπύπτοντα στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού πρόσωπα να στερούνται προστασίας σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης λόγω έλλειψης οποιασδήποτε εφαρμοστέας επ' αυτών νομοθεσίας (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, *AFMB κ.λπ.*, C-610/18, EU:C:2020:565, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 33 Επομένως, οσάκις ένα πρόσωπο εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού, ισχύει κατ' αρχήν ο προβλεπόμενος στο άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού κανόνας της εφαρμογής μίας μόνον εθνικής νομοθεσίας, η δε εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου II του εν λόγω κανονισμού (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, AFMB κ.λπ., C-610/18, EU:C:2020:565, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 34 Προς τούτο, το άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004 καθιερώνει την αρχή ότι ο ασκών μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπάγεται στη νομοθεσία του κράτους αυτού (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, AFMB κ.λπ., C-610/18, EU:C:2020:565, σκέψη 42).
- 35 Εντούτοις, η αρχή αυτή διατυπώνεται «[μ]ε την επιφύλαξη των άρθρων 12 έως 16» του κανονισμού 883/2004. Πράγματι, σε ορισμένες ιδιαίτερες περιπτώσεις, η ανεπιφύλακτη εφαρμογή του γενικού κανόνα του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού θα ενείχε τον κίνδυνο να μην αποτρέψει, αλλά αντιθέτως να δημιουργήσει, τόσο για τον εργαζόμενο όσο και για τον εργοδότη και τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, διοικητικές περιπλοκές δυνάμενες να έχουν ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση άσκησης του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων που αφορά ο εν λόγω κανονισμός (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, AFMB κ.λπ., C-610/18, EU:C:2020:565, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 36 Μεταξύ των ειδικών αυτών περιπτώσεων περιλαμβάνεται, ιδίως, εκείνη του άρθρου 12 του κανονισμού 883/2004. Κατά την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα σε κράτος μέλος για λογαριασμό εργοδότη «ο οποίος ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές του εκεί» και το οποίο έχει αποσπαστεί από τον εν λόγω εργοδότη σε άλλο κράτος μέλος για να εκτελέσει εργασία για λογαριασμό του εν λόγω εργοδότη, εξακολουθεί να υπάγεται στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, υπό τον όρο ότι η προβλεπόμενη διάρκεια της εργασίας δεν υπερβαίνει τους 24 μήνες και ότι το πρόσωπο αυτό δεν έχει αποσταλεί σε αντικατάσταση άλλου αποσπασμένου.
- 37 Επομένως, στη διάταξη αυτή μπορεί να εμπίπτει ο αποσπασμένος εργαζόμενος ο εργοδότης του οποίου έχει ιδιαίτερη σχέση με το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος, καθόσον ο εργοδότης αυτός «ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές του» στο εν λόγω κράτος μέλος.
- 38 Το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 διευκρινίζει ότι η τελευταία αυτή φράση έχει την έννοια ότι αναφέρεται σε εργοδότη «που ασκεί συνήθως [ουσιώδεις] δραστηρι[ότητες], πέραν των δραστηριοτήτων καθαρά εσωτερικής διαχείρισης, στην επικράτεια του κράτους μέλους όπου έχει την έδρα του», τούτο δε «αφού ληφθούν υπόψη όλα τα κριτήρια που χαρακτηρίζουν τις δραστηριότητες της εν λόγω επιχείρησης», τα οποία «πρέπει να είναι ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε εργοδότη και την πραγματική φύση των ασκούμενων δραστηριοτήτων».
- 39 Στις σκέψεις 42 και 43 της απόφασης της 10ης Φεβρουαρίου 2000, FTS (C-202/97, EU:C:2000:75), το Δικαστήριο, ερμηνεύοντας το άρθρο 14, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, το οποίο αντικαταστάθηκε από το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, έκρινε ότι τον ειδικό κανόνα που απορρέει από το εν λόγω άρθρο 14, σημείο 1, στοιχείο α', μπορεί να επικαλεσθεί υπέρ αυτής μόνον επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης η οποία ασκεί συνήθως σημαντικές δραστηριότητες στο κράτος μέλος εντός του οποίου είναι εγκατεστημένη και ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί αν τούτο συμβαίνει, ο αρμόδιος φορέας του εν λόγω κράτους

μέλους οφείλει να εξετάσει το σύνολο των κριτηρίων που χαρακτηρίζουν τις ασκούμενες από την επιχείρηση δραστηριότητες. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι μεταξύ των κριτηρίων αυτών περιλαμβάνονται, ιδίως, ο τόπος της έδρας της επιχείρησης και της διοίκησής της, το προσωπικό διοίκησης που εργάζεται, αντιστοίχως, στο κράτος μέλος εγκατάστασης και στο άλλο κράτος μέλος, ο τόπος όπου οι αποσπασμένοι εργαζόμενοι προσλαμβάνονται και ο τόπος όπου συνάπτονται οι περισσότερες συμβάσεις με τους πελάτες, η νομοθεσία που διέπει τις συμβάσεις εργασίας που η επιχείρηση συνάπτει, αφενός, με τους εργαζομένους της, και, αφετέρου, με τους πελάτες της, καθώς και ο κύκλος εργασιών που πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια μιας αρκούντως καθοριστικής περιόδου εντός καθενός από τα δύο οικεία κράτη μέλη, εξυπακουόμενου ότι ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός, δεδομένου ότι η επιλογή των κριτηρίων πρέπει να προσαρμόζεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

- 40 Εντούτοις, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 54 και 55 των προτάσεών του, τα κριτήρια αυτά δεν καθιστούν δυνατή την ακριβή απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση.
- 41 Πράγματι, το Δικαστήριο προσδιόρισε τα κριτήρια αυτά, όπως προκύπτει, ειδικότερα, από τις σκέψεις 11 και 15 της απόφασης της 10ης Φεβρουαρίου 2000, FTS (C 202/97, EU:C:2000:75), σε πλαίσιο διαφορετικό από αυτό της υπόθεσης της κύριας δίκης, δεδομένου ότι η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη αφορούσε επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης για την οποία δεν αμφισβητήθηκε ότι ασκούσε δραστηριότητες διάθεσης προσωρινώς απασχολούμενων τόσο εντός του κράτους μέλους στο οποίο ήταν εγκατεστημένη όσο και εντός άλλου κράτους μέλους. Υπό το πρίσμα αυτό, τα κριτήρια που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 39 της παρούσας απόφασης αποσκοπούσαν στον προσδιορισμό, για τους σκοπούς καθορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, του κράτους μέλους με το οποίο η επιχείρηση αυτή διατηρούσε στενότερους δεσμούς.
- 42 Αντιθέτως, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση προκύπτει ότι η Team Power Europe προβαίνει στη διάθεση προσωρινώς απασχολούμενων μόνο σε έμμεσους εργοδότες εγκατεστημένους σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένη. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο τίθεται το υπό κρίση προδικαστικό ερώτημα, το οποίο αποβλέπει στο να προσδιορισθεί ποιο είδος δραστηριοτήτων πρέπει να ασκεί σε σημαντικό βαθμό μια επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένη προκειμένου να θεωρηθεί ότι ασκεί συνήθως, στο εν λόγω κράτος μέλος, «[ουσιώδεις] δραστηρι[ότητες], πέραν των δραστηριοτήτων καθαρά εσωτερικής διαχείρισης», κατά την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, και, ως εκ τούτου, προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004.
- 43 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 44 Πρώτον, όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, από αυτό προκύπτει ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια επιχείρηση ασκεί συνήθως «[ουσιώδεις] δραστηρι[ότητες] πέραν των δραστηριοτήτων καθαρά εσωτερικής διαχείρισης» στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένη, πρέπει, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας

- απόφασης, να ληφθούν υπόψη όλα τα κριτήρια που χαρακτηρίζουν τις δραστηριότητες της εν λόγω επιχείρησης, και τα κριτήρια αυτά πρέπει να είναι ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε εργοδότη και την πραγματική φύση των ασκούμενων δραστηριοτήτων.
- 45 Συναφώς, προκειμένου περί επιχείρησης προσωρινής απασχόλησης, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, δεν αμφισβητείται από τους μετέχοντες στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία ότι η επιχείρηση αυτή χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι ασκεί ένα σύνολο δραστηριοτήτων που συνίστανται στην επιλογή, στην πρόσληψη και στη διάθεση προσωρινώς απασχολούμενων προς έμμεσους εργοδότες.
- 46 Διευκρινίζεται ότι οι δραστηριότητες αυτές, ιδίως εκείνες που αφορούν την επιλογή και την πρόσληψη προσωρινώς απασχολούμενων, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «δραστηριότητες καθαρά εσωτερικής διαχείρισης», κατά την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009. Πράγματι, η έννοια αυτή καλύπτει μόνον δραστηριότητες αποκλειστικώς διοικητικής φύσεως που αποσκοπούν στη διασφάλιση της εσωτερικής λειτουργίας της επιχείρησης.
- 47 Κατόπιν της διευκρίνισης αυτής, πρέπει να καθοριστεί αν αρκεί, για να εμπίπτει μια επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διάταξης, να ασκεί αυτή σε σημαντικό βαθμό, στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένη, δραστηριότητες επιλογής και πρόσληψης προσωρινώς απασχολούμενων ή αν πρέπει επίσης να ασκεί σε σημαντικό βαθμό και δραστηριότητες διάθεσης τέτοιων εργαζομένων στο κράτος μέλος αυτό.
- 48 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, μολονότι οι δραστηριότητες επιλογής και πρόσληψης προσωρινώς απασχολούμενων έχουν αδιαμφισβήτητη σημασία για τις επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης, εντούτοις έχουν ως μοναδικό σκοπό την εκ μέρους των επιχειρήσεων αυτών μεταγενέστερη διάθεση των εν λόγω απασχολούμενων προς έμμεσους εργοδότες.
- 49 Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι, μολονότι η επιλογή και η πρόσληψη προσωρινώς απασχολούμενων συμβάλλουν στον κύκλο εργασιών που πραγματοποιεί μια επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης, καθόσον οι δραστηριότητες αυτές συνιστούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη μεταγενέστερη διάθεση των εν λόγω εργαζομένων, εντούτοις ο κύκλος αυτός εργασιών προκύπτει πραγματικά μόνον από τη διάθεση των εργαζομένων προς έμμεσους εργοδότες, σε εκτέλεση των συμβάσεων που συνήφθησαν με τους τελευταίους προς τον σκοπό αυτό. Συγκεκριμένα, όπως επισήμανε η Team Power Europe με τις γραπτές παρατηρήσεις της και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, τα έσοδα μιας τέτοιας επιχείρησης εξαρτώνται από το ύψος της αμοιβής που καταβάλλεται στους προσωρινώς απασχολούμενους που έχουν τεθεί στη διάθεση έμμεσων εργοδοτών.
- 50 Επομένως, επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης η οποία, όπως η Team Power Europe, ασκεί τις δραστηριότητές της επιλογής και πρόσληψης προσωρινώς απασχολούμενων στο κράτος μέλος εντός του οποίου είναι εγκατεστημένη μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκεί στο εν λόγω κράτος μέλος «[ουσιώδεις] δραστηρι[ότητες]», κατά την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, σε συνδυασμό με το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, μόνον αν ασκεί εκεί σε σημαντικό βαθμό και δραστηριότητες διάθεσης των εργαζομένων αυτών προς εξυπηρέτηση έμμεσων εργοδοτών που είναι εγκατεστημένοι και ασκούν τις δραστηριότητές τους εντός του ίδιου κράτους μέλους.
- 51 Δεύτερον, η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009.

- 52 Συγκεκριμένα, υπενθυμίζεται ότι η διάταξη αυτή, στο μέτρο που αποσκοπεί στη διευκρίνιση του περιεχομένου του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, το οποίο συνιστά παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004, πρέπει να ερμηνεύεται στενά (πρβλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2018, Alpenrind κ.λπ., C-527/16, EU:C:2018:669, σκέψη 95).
- 53 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο εν λόγω κανόνας που εισάγει παρέκκλιση δεν μπορεί να εφαρμοσθεί σε επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης η οποία, μολοντί ασκεί εντός του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένη δραστηριότητες επιλογής και πρόσληψης προσωρινώς απασχολούμενων, ουδόλως προβαίνει εντός του κράτους αυτού, ή προβαίνει μεν αλλά σε αμελητέο βαθμό, στη διάθεση τέτοιων εργαζομένων σε έμμεσους εργοδότες που είναι επίσης εγκατεστημένοι στο ίδιο κράτος μέλος. Πράγματι, η εφαρμογή του εν λόγω εισάγοντα παρέκκλιση κανόνα σε μια τέτοια επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης θα είχε ως συνέπεια να υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του οι εργαζόμενοι που επιλέγονται και προσλαμβάνονται από την επιχείρηση αυτή και οι οποίοι ασκούν τις δραστηριότητές τους κυρίως, αν όχι αποκλειστικώς, σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένη η εν λόγω επιχείρηση, τούτο δε ενώ ο ίδιος αυτός κανόνας εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εργαζόμενος ασκεί, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, τις δραστηριότητές του σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο ο εργοδότης του ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές του.
- 54 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι η οδηγία 2008/104, η οποία αφορά ειδικότερα την εργασία μέσω εταιρίας προσωρινής απασχόλησης, ορίζει, στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', ως «εταιρεία προσωρινής απασχόλησης» το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, συνάπτει συμβάσεις εργασίας ή σχέσεις εξαρτημένης εργασίας με προσωρινά απασχολούμενους «με σκοπό να» τους τοποθετεί σε έμμεσους εργοδότες για να εργασθούν προσωρινά υπό την επίβλεψη και τη διεύθυνσή τους.
- 55 Στο δε άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, ως «προσωρινά απασχολούμενος» ορίζεται ο εργαζόμενος ο οποίος έχει σύμβαση εργασίας ή σχέση εξαρτημένης εργασίας με εταιρία προσωρινής απασχόλησης, «προκειμένου» να τοποθετηθεί σε έμμεσο εργοδότη για να εργασθεί προσωρινά υπό την επίβλεψη και τη διεύθυνσή του.
- 56 Οι ορισμοί αυτοί, καθόσον από αυτούς προκύπτει ο σκοπός της δραστηριότητας μιας επιχείρησης προσωρινής απασχόλησης, ο οποίος συνίσταται στη διάθεση προσωρινώς απασχολούμενων σε έμμεσους εργοδότες, συνηγορούν επίσης υπέρ της ερμηνείας κατά την οποία μια τέτοια επιχείρηση μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκεί, στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένη, «[ουσιώδεις] δραστηρι[ότητες]», κατά την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, μόνον αν ασκεί εκεί σε σημαντικό βαθμό δραστηριότητες διάθεσης των εργαζομένων αυτών προς έμμεσους εργοδότες που ασκούν τις δραστηριότητές τους στο ίδιο κράτος μέλος.
- 57 Η ανωτέρω ερμηνεία ενισχύεται, τρίτον, από τον σκοπό που επιδιώκεται τόσο από το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 όσο και από τη ρύθμιση της Ένωσης στην οποία εντάσσεται η διάταξη αυτή.
- 58 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο κανονισμός 883/2004, τους λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής του οποίου προβλέπει ο κανονισμός 987/2009, έχει ως σκοπό, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις του 1 και 45, καθώς και από το άρθρο 42 ΕΚ, νυν άρθρο 48 ΣΛΕΕ, βάσει του οποίου, μεταξύ άλλων, εκδόθηκε, τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με ταυτόχρονη τήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των εθνικών νομοθεσιών κοινωνικής ασφάλισης, και τον συντονισμό των εθνικών συστημάτων κοινωνικής

- ασφάλισης των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων μπορεί να ασκείται αποτελεσματικά, ώστε, με τον τρόπο αυτό, να συμβάλλει στη βελτίωση του επιπέδου της ζωής και των συνθηκών εργασίας των προσώπων που διακινούνται εντός της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, AFMB κ.λπ., C-610/18, EU:C:2020:565, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 59 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, το περιεχόμενο του οποίου διευκρινίζεται στο άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, ενώ αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην προαγωγή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, την οποία κατοχυρώνουν τα άρθρα 56 έως 62 ΣΛΕΕ, υπέρ των επιχειρήσεων που κάνουν χρήση της ελευθερίας αυτής αποστέλλοντας εργαζομένους σε κράτη μέλη άλλα από εκείνο εντός του οποίου είναι εγκαταστημένες, κατατείνει επίσης, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 34 έως 36 της παρούσας αποφάσεως, στην επίτευξη του αναφερόμενου στην προηγούμενη σκέψη σκοπού, καθόσον προβλέπει κανόνα που εισάγει παρέκκλιση από τον κανόνα του κράτους μέλους απασχόλησης που προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004, προκειμένου να αποφευχθούν οι περιπλοκές που θα μπορούσαν να προκύψουν από την εφαρμογή του τελευταίου αυτού κανόνα και, με τον τρόπο αυτό, να υπερκερασθούν τα εμπόδια που μπορούν να δυσχεράνουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων (πρβλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2018, Walltopia, C-451/17, EU:C:2018:861, σκέψεις 37 και 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 60 Ειδικότερα, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο μια εγκατεστημένη στο έδαφος κράτους μέλους επιχείρηση να είναι αναγκασμένη να ασφαλίσει τους εργαζομένους της, που υπόκεινται κανονικά στην περί κοινωνικής ασφαλίσεως νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού, στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως άλλου κράτους μέλους όπου αυτοί έχουν αποσταλεί για την εκτέλεση εργασιών περιορισμένης χρονικής διάρκειας, το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 επιτρέπει στην επιχείρηση να εξακολουθήσει να έχει τους εργαζομένους της ασφαλισμένους στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του πρώτου κράτους μέλους (βλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2018, Walltopia, C-451/17, EU:C:2018:861, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 61 Προβλέποντας μια τέτοια παρέκκλιση, ο νομοθέτης της Ένωσης παρέσχε στις επιχειρήσεις που ασκούν το δικαίωμα ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, το οποίο κατοχυρώνεται με τη Συνθήκη ΛΕΕ, πλεονέκτημα όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση το οποίο δεν απορρέει από την άσκηση και μόνον της ελευθερίας αυτής.
- 62 Η παροχή όμως του πλεονεκτήματος αυτού στις επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης που κάνουν χρήση του δικαιώματος ελεύθερης παροχής υπηρεσιών προσανατολίζοντας τις δραστηριότητές τους διάθεσης προσωρινώς απασχολούμενων αποκλειστικά ή κυρίως προς ένα ή περισσότερα κράτη μέλη άλλα από εκείνο εντός του οποίου είναι εγκατεστημένες ενέχει τον κίνδυνο να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις αυτές να επιλέγουν το κράτος μέλος εντός του οποίου επιθυμούν να εγκατασταθούν αναλόγως της νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους αυτού με μοναδικό σκοπό να επωφεληθούν από την ευνοϊκότερη για τις επιχειρήσεις αυτές νομοθεσία στον εν λόγω τομέα, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό δυνατό το «forum shopping».
- 63 Είναι αληθές ότι ο κανονισμός 883/2004 θεσπίζει μόνον ένα σύστημα συντονισμού των νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, χωρίς να προβαίνει στην εναρμόνιση των νομοθεσιών αυτών, και ότι είναι εγγενές στοιχείο ενός τέτοιου συστήματος να εξακολουθούν να υφίστανται διαφορές μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως των

- κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά το επίπεδο των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης που πρέπει να καταβληθούν για την άσκηση συγκεκριμένης δραστηριότητας (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, AFMB κ.λπ., C-610/18, EU:C:2020:565, σκέψη 68 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 64 Εντούτοις, ο επιδιωκόμενος με τον κανονισμό αυτό σκοπός, ο οποίος συνίσταται στην προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και, στην περίπτωση απόσπασης εργαζομένων, στην προώθηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, παρέχοντας πλεονέκτημα στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης στις επιχειρήσεις που ασκούν την ελευθερία αυτή, θα διακυβευόταν εάν η ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 είχε ως αποτέλεσμα να διευκολύνεται η δυνατότητα των επιχειρήσεων αυτών να χρησιμοποιούν τη σχετική νομοθεσία της Ένωσης με μοναδικό σκοπό να αντλήσουν όφελος από τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Ειδικότερα, μια τέτοια χρήση της εν λόγω κανονιστικής ρύθμισης θα πίεζε προς αποδυνάμωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών και θα κατέληγε στη μείωση του επιπέδου προστασίας που αυτά παρέχουν.
- 65 Εξάλλου, επιτρέποντας στις επιχειρήσεις προσωρινής απασχόλησης να εκμεταλλευθούν τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών, η ερμηνεία του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004 και του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, κατά την οποία οι προσωρινώς απασχολούμενοι που προσλαμβάνονται από τις επιχειρήσεις αυτές εξακολουθούν να υπάγονται στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένες οι ως άνω επιχειρήσεις, ακόμη και αν αυτές δεν προβαίνουν σε σημαντική δραστηριότητα διάθεσης των εργαζομένων αυτών προς έμμεσους εργοδότες που είναι επίσης εγκατεστημένοι στο εν λόγω κράτος, θα είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργήσει στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων πιθανών τρόπων απασχόλησης, ευνοώντας τη χρησιμοποίηση της προσωρινής απασχόλησης σε σχέση με τις επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν απευθείας τους εργαζομένους τους, οι οποίοι ασφαλίζονται στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους στο οποίο εργάζονται.
- 66 Επομένως, μολονότι μια επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης, η οποία ασκεί τις δραστηριότητές της διάθεσης προσωρινώς απασχολούμενων αποκλειστικώς ή κυρίως προς έμμεσους εργοδότες εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο είναι εγκατεστημένη η ίδια, δικαιούται να επικαλεστεί την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών που κατοχυρώνεται με τη Συνθήκη ΛΕΕ, η επιχείρηση αυτή δεν μπορεί, αντιθέτως, να επωφεληθεί από το πλεονέκτημα που παρέχει, στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, το οποίο συνίσταται στην εξακολούθηση της ασφάλισης των εργαζομένων αυτών βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένη, δεδομένου ότι το πλεονέκτημα αυτό εξαρτάται από την προϋπόθεση σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων διάθεσης εργαζομένων να ασκείται από την εν λόγω επιχείρηση προς εξυπηρέτηση έμμεσων εργοδοτών που είναι εγκατεστημένοι και ασκούν τις δραστηριότητές τους στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο είναι και η ίδια εγκατεστημένη.
- 67 Κατά συνέπεια, η εκ μέρους επιχείρησης προσωρινής απασχόλησης άσκηση, έστω και σημαντικών, δραστηριοτήτων επιλογής και πρόσληψης προσωρινώς απασχολούμενων στο κράτος μέλος εντός του οποίου είναι εγκατεστημένη, δεν αρκεί αφ' εαυτής για να γίνει δεκτό ότι μια τέτοια επιχείρηση «ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές [της]» εντός του κράτους μέλους αυτού, κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, όπως διευκρινίζεται στο άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, και ότι μπορεί, ως εκ τούτου, να επικαλεστεί τον εισάγοντα παρέκκλιση κανόνα που προβλέπεται στην πρώτη από τις διατάξεις αυτές.

- 68 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 έχει την έννοια ότι επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης εγκατεστημένη σε κράτος μέλος πρέπει, προκειμένου να θεωρηθεί ότι «ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές [της]», κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, στο κράτος μέλος αυτό, να ασκεί σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων διάθεσης προσωρινώς απασχολούμενων προς εξυπηρέτηση έμμεσων εργοδοτών οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι και ασκούν τις δραστηριότητές τους στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 69 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, έχει την έννοια ότι επιχείρηση προσωρινής απασχόλησης εγκατεστημένη σε κράτος μέλος πρέπει, προκειμένου να θεωρηθεί ότι «ασκεί κανονικά τις δραστηριότητές [της]», κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) 465/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, στο κράτος μέλος αυτό, να ασκεί σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων διάθεσης προσωρινώς απασχολούμενων προς εξυπηρέτηση έμμεσων εργοδοτών οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι και ασκούν τις δραστηριότητές τους στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους.

(υπογραφές)